

De geschiedenis van de pakhuizen

De haven in beweging – dat was z'n lust en z'n leven

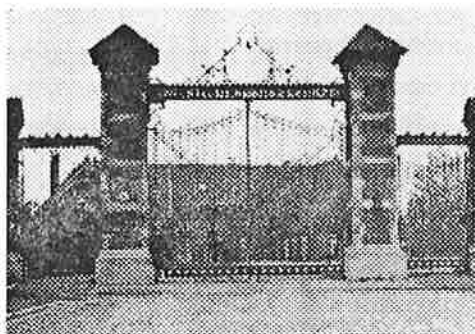
door Aart Huizer

Miep Gunters Hofman

Deze eerste aflevering van 'de geschiedenis van de pakhuizen' gaat over de kinderjaren van Miep Gunters-Hofman. Tegenwoordig woont ze in een serviceflat in Amstelveen. Maar 85 jaar geleden werd ze in wat we tegenwoordig 'de douane-villa' noemen (achter l'Ambiance), geboren.

We maakten met haar een wandeling langs het entrepôt-terrein, van oost naar west. Een verslag daarover, in woorden van nu en beelden van toen.

De Entrée van het Entrepôt

'In 1902 werd mijn vader administrateur van wat toen het "nieuwe" handelsentrepôt werd genoemd. Op de foto zie je de ingang. Er is niet veel van over, maar gelukkig staan de pilaren er nog. Dus de mensen die hier nu wonen, kunnen raden hoe het er ongeveer heeft uitgezien.

Het oude entrepôt was bij de Kadijk.

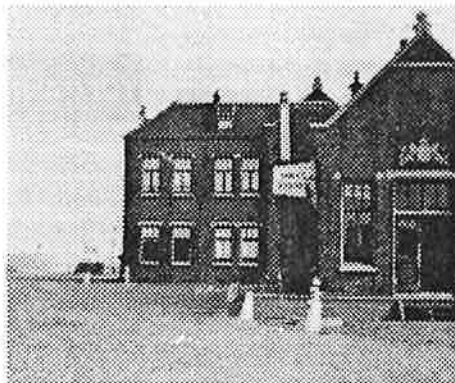
Alletwee de entrepôthavens waren onderdeel van de Amsterdamsche Handelsinrichtingen, waartoe indertijd verder onder meer de petroleumhaven, de houthaven en Schiphol behoorden. Schiphol is vrij kort nadat m'n vader was aangesteld zelfstandig geworden.

De functie van m'n vader heette eerst 'magazijnchef', maar tegenwoordig zou je eerder van 'bedrijfsleider' spreken.'

De pakhuizen waarin we wonen hebben inmiddels een geschiedenis van bijna honderd jaar. In die tijd is er veel gebeurd. In de Pakhuisbode zal regelmatig aandacht worden besteed aan het verleden. De redactie komt daarom graag in aanraking met mensen die een deel van de geschiedenis hebben meegemaakt, en met mensen die oude foto's bezitten.

'Als je vanaf de poort verder liep, zag je dit, vooraan het douanehuisje, en daarachter ons huis.

Die benedenkamers waren kantoorruimte. Daar zat mijn vader altijd te werken.

Douanehuisje en villa

Hij werd ontzettend gewaardeerd. En terecht. Het was een warme vader, maar ook een integer mens. Ik weet nog dat in de oorlog -de eerste wereldoorlog uiteraard- de groenteman die altijd met z'n ezelswagentje bij ons de bestellingen kwam afleveren, aan hem vroeg of hij wat koffie kon kopen. Die dacht natuurlijk dat m'n vader dat wel uit een van de pakhuizen kon halen. "Man", zei m'n vader, "we hebben zelf niet eens koffie". Begrijp je? Dat soort dingen deed hij niet. Hij wilde niet profiteren van de positie die hij had. Zo was hij: recht door zee.'

'Ik werd in 1907 geboren. Kijk, dit is ons huis van de andere kant. "Ons Thuis" heb ik eronder gezet. Dat open raam, daarboven op de eerste verdieping, rechts van de uitbouw, was van m'n kamer.

Het was een prachtig huis, alleen waren ze bij het bouwen aanvankelijk de w.c. vergeten. Later hebben ze die er in

een soort kast bijgemaakt. Ontzettend benauwd en een beetje ongerijmd ook. Zo'n armoedig toiletje paste helemaal niet bij de grote villa, waarin we woonden. Maar ja, dat heb je als kind allemaal niet in de gaten.

"Ons Thuis"

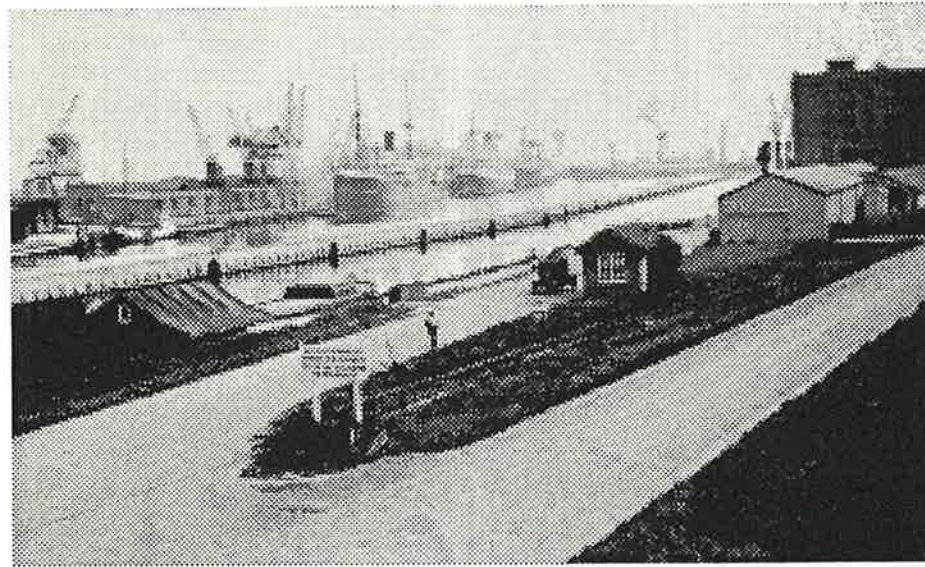
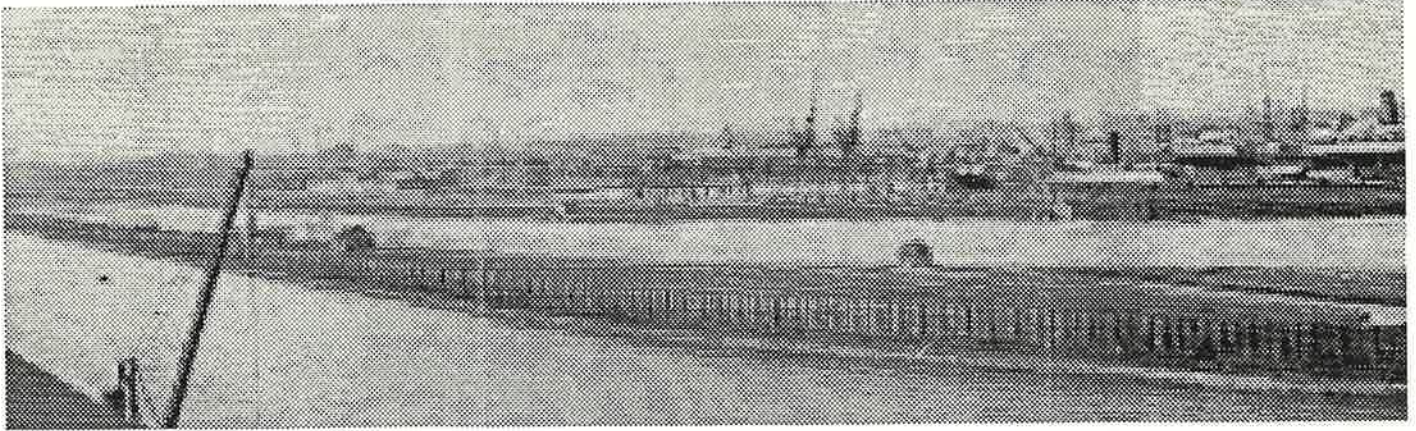
Ik heb om en in dat huis een prachtige jeugd gehad, met ongelooflijk veel warmte.

Gaan ze er een crèche van maken? Dat is leuk. Dat vind ik echt geweldig. Het was altijd al een plaats waar het goed toeven was voor kinderen.

Het doet me denken aan vroeger. M'n moeder las altijd van die teksten van kalenderblaadjes voor. Hierzo, moet je luisteren: "Laten uwe kinderen opgroeien in de zonneschijn der liefde. Indien hunne kindsheid gezegend is met de vriendelijke warmte der toegenegenheid, zullen zij de koude des levens beter verdragen." Zondag 18 mei staat er bij, maar van welk jaar weet ik niet.

Vind je het geen prachtige tekst? Kenmerkend voor m'n jeugd: dankzij de warmte van het gezin heb ik latere tegenslagen kunnen verdragen. Misschien is het wel een mooie tekst voor de crèche ook.'

'Als ik uit mijn raam in de richting van de pakhuizen keek kreeg ik dit beeld. Oceaanboten noemden we die grote schuiten aan de overkant.

Uitzicht uit m'n raam

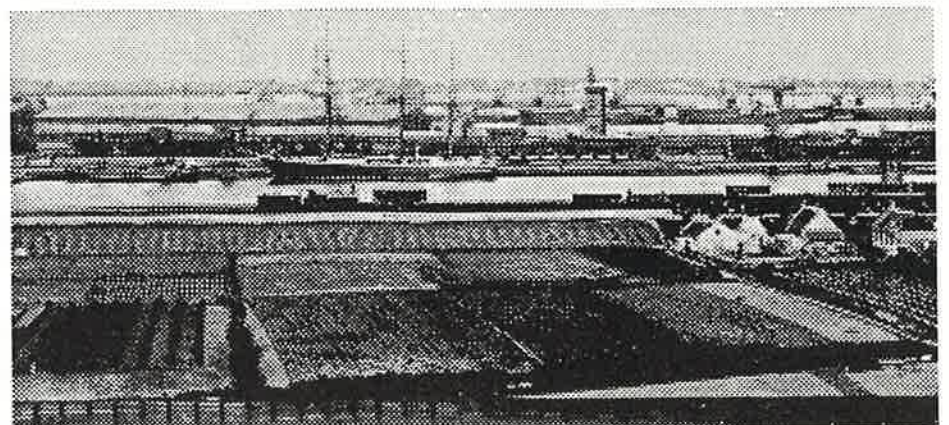
Deze foto is waarschijnlijk in de jaren twintig genomen, want toen ik geboren werd was het uitzicht heel anders. De Borneo-haven bestond nog niet.

Kijk maar 's naar de twee foto's, die m'n vader kort na z'n aanstelling - dus in 1903 ongeveer - nam vanaf het dak van een van de pakhuizen'.

'Onherkenbaar, vind je niet? Ik geniet echt als ik bij jullie, vanaf de bovenste verdieping van pakhuys Zaterdag, over het IJ uitkijk, hoor. Het is prachtig. Maar toch. Wij konden vanaf de pakhuizen veel verder kijken. Je zag bij helder weer en bij laag water in de verte Pampus liggen. En aan de overkant, in Noord, was het belangrijkste dat opviel het torentje van Durgerdam.

Het eerste eiland op de foto is nog helemaal agrarisch. Daar verbouwden ze van alles en nog wat. Later, toen er op het Borneo-eiland ook pakhuizen kwamen, noemden we het 't Roggebroodje, omdat het er altijd zo'n armoedige troep was.

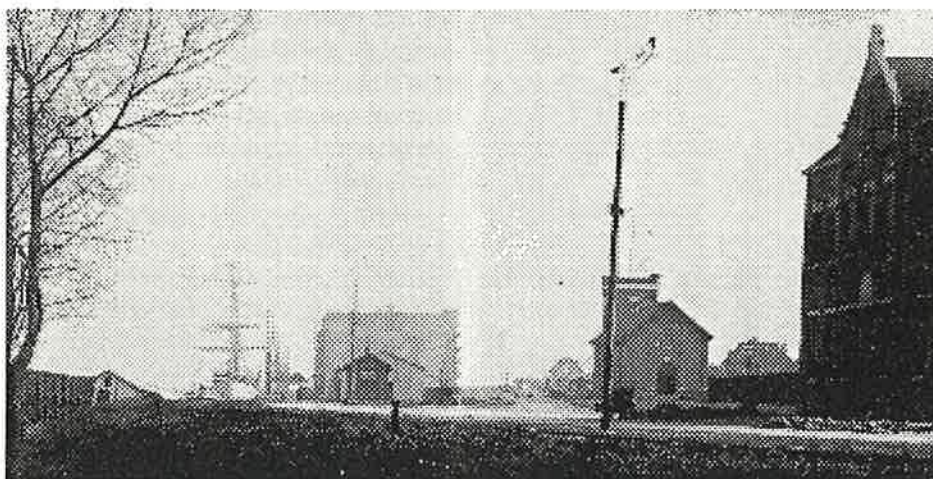
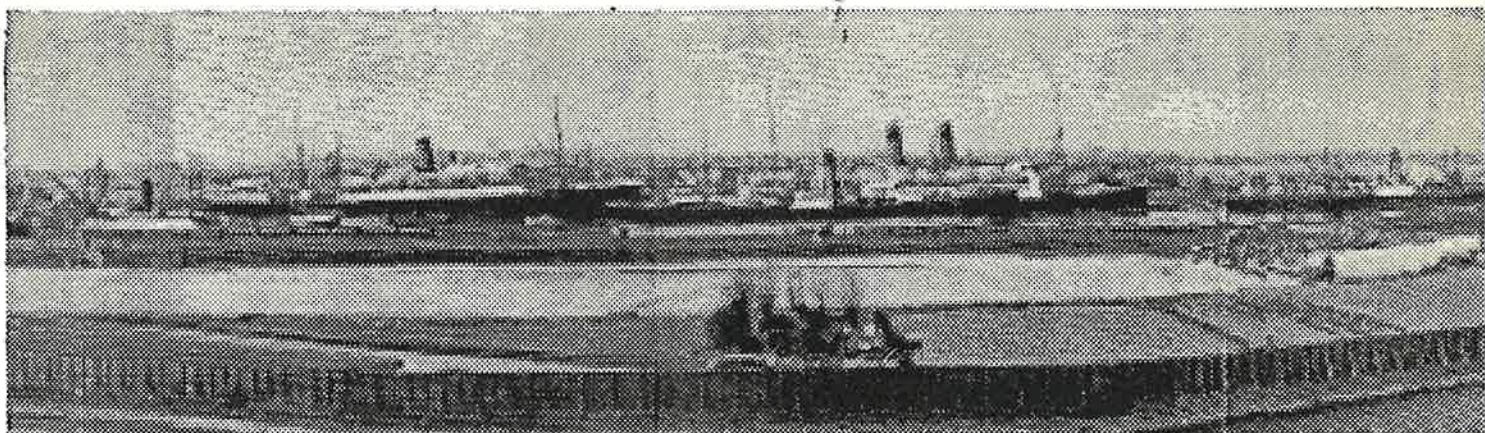
In de verte zie je het eiland van de Loyds. Dat heet tegenwoordig het KNSM-eiland. Maar het Loyds-hotel bestond in die tijd nog niet.'

Uitzicht vanaf het dak van de pakhuizen (ca. 1903)

'De grote foto bovenaan deze en de volgende bladzijden komt uit het boek *The Port of Amsterdam* uit 1914. Het is een uitklapfoto met een breedte van bij elkaar een kleine meter. Je ziet dat het Loyds-hotel inmiddels is gebouwd.

Het boek bevat ook allerlei gegevens over de douanetarieven, de havengelden en vergelijkbare heffingen uit die tijd. Het opslaan van 1000 balen suiker van 100 kilo elk, in een der pakhuizen, kostte bijv. 43 tot 50 gulden als daarbij ook een kraan moest worden gebruikt. Voor 1000 balen koffie van 60 kilo, waarmee hetzelfde moest gebeuren, betaalde je 20 gulden. Het huren van een kraan kostte een gulden per uur. Enzovoorts.'

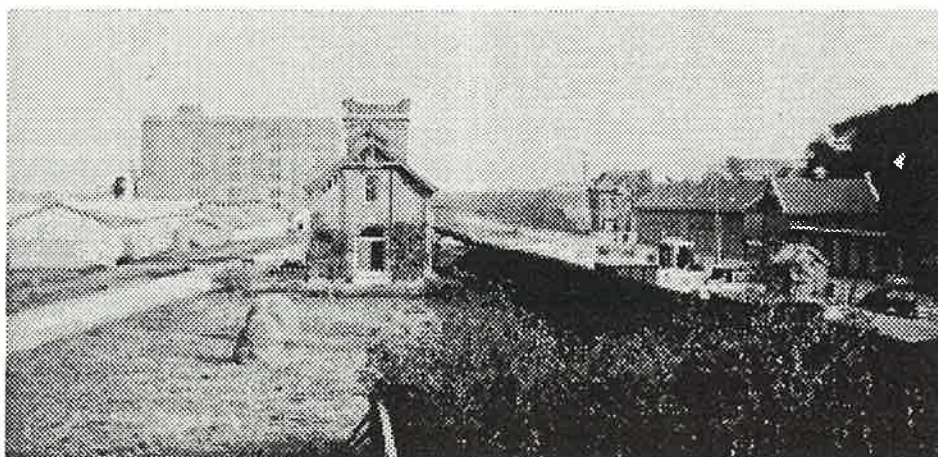
"In de verte pakhuys Zondag"

'Als we voor het huis speelden keken we rechtstreeks naar de pakhuizen. De foto is duidelijk genoeg. In de verte zie je pakhuys Zondag. Dat was verhuurd en lag vol met thee. Alleen de benedenverdiepingen niet. Daar werd altijd drank opgeslagen. Ik ben echt geen drinkster, nooit geweest ook, maar ik vond de lucht daarvan heerlijk.

Het uitzicht is enorm veranderd, met al die flats ertussenin. Toch doet het me deugd dat de populieren er nog staan. Dat was voor ons een soort oriëntatiepunt. Je zag ze al vanuit de verte en dan wist je dat je bijna thuis was.'

De Chinese muur in aanleg

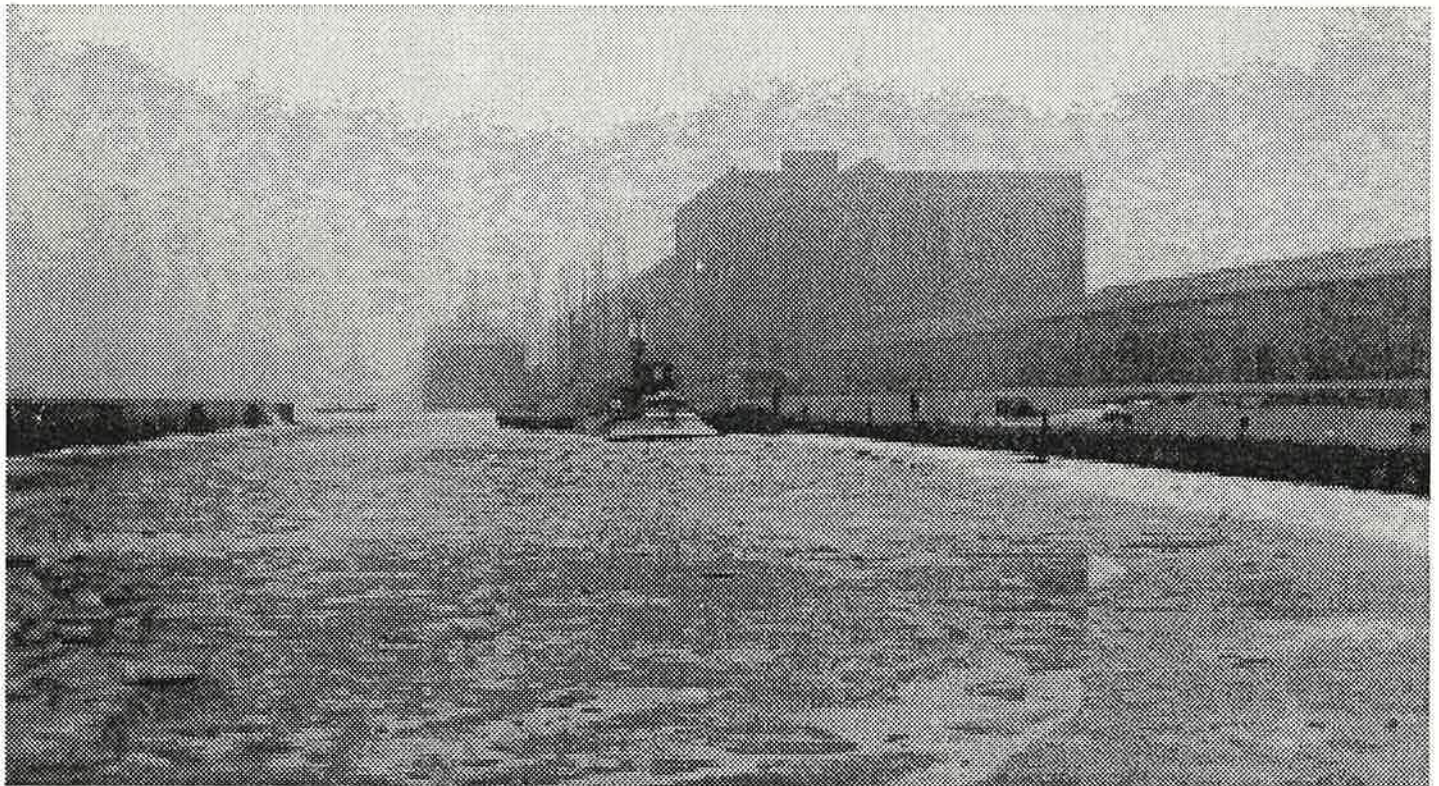
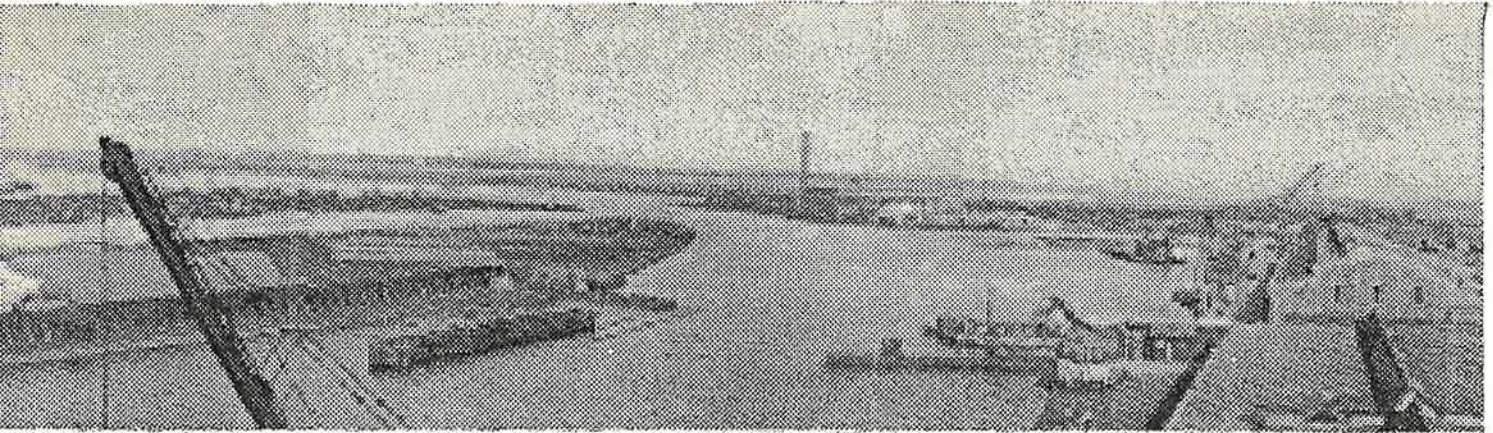
De Cruquiusweg was toen nog breed

'Hier zie je de pakhuizen vanuit ons huis, met een iets andere invalshoek. Heel duidelijk en opvallend is het machinegebouw, en rechts op de foto zie je allerlei gebouwen van het abattoirterrein. Valt het je op hoe breed de Cruquiusweg toen was? Dat hebben ze in 1929 of daaromtrent veranderd. De directeur van het abattoirterrein kwam bij m'n vader aan met de klacht dat hij niet genoeg ruimte had. In die tijd loste ze zo'n probleem simpel op. Ze werden het er snel over eens dat er dan maar een stukje Cruquiusweg bij het abattoir moest worden getrokken.'

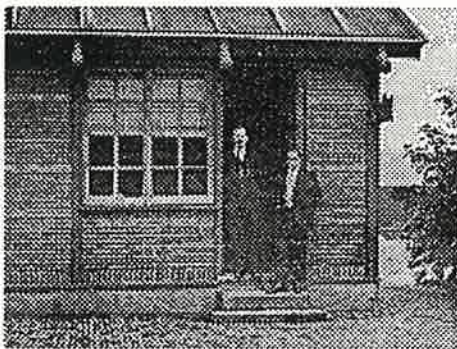
'Hoe dat ging zie je op deze foto. Ze plantten gewoon een muur op wat kort daarvoor nog ongeveer het midden van de Cruquiusweg was. We hadden het altijd over 'de Chinese muur', omdat het zo'n lang stuk was.

Het is eigenlijk gek te bedenken wat er allemaal met de Cruquiusweg is gebeurd. In mijn jeugd was het een hele brede straat. Toen is de afbraak begonnen met de uitbreiding van het abattoirterrein. En binnenkort is er alleen nog maar een fietspad van over.

Het lijkt waarachtig wel een parabel over het leven.'

De Entrepôthaven bevroren

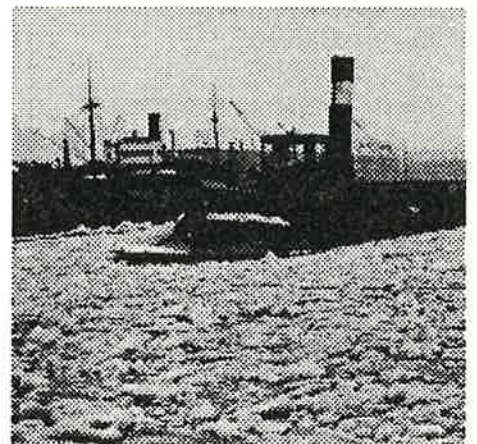
Hellebaardiershuisje

'Als je van ons huis naar de pakhuizen liep kwam je langs het hellebaardiershuisje. Het woord zegt het al. Daar zaten de hellebaardiers. Voor het uitoefenen van een douanefunctie heb je tenslotte zo nu en dan de sterke arm nodig.

Maar ik moet eerlijk zeggen dat ik er in de praktijk nooit wat van heb gemerkt.'

'In mijn herinnering is het maar een keer voorgekomen dat de Entrepôthaven bevroren was. Dat was in 1929. Zelf was ik toen 22 jaar en volgde ik een opleiding. Ik was wat je noemt, een serieuze jonge vrouw. Maar de kinderen uit de buurt vonden het heerlijk. M'n vader zorgde er echter voor dat de ijspret snel voorbij was. Hij voelde zich gedwongen een ijsbreker te laten komen, om het water weer bevaarbaar te maken. En, als je het mij achteraf vraagt; hij had gelijk. Dat was z'n verantwoordelijkheid.'

'In 1932 is hij overleden, kort nadat ik m'n opleiding had voltooid. Ontzettend triest was dat. We dachten allemaal dat m'n ouders het wat rustiger zouden krijgen, nu de kinderen de deur uit waren. Maar die kans kregen ze niet.

De ijsbreker aan het werk

Het beeld van de laatste foto: de haven in beweging, de pakhuizen, de schepen voor de deur, vaten die worden verslept - dat was z'n lust en z'n leven.' Die foto staat op de voorpagina.